

Правова дерегуляція інвестування у сфері повітряних перевезень як спосіб поствоєнного відновлення авіаційної галузі України

Досліджено проблеми вдосконалення нормативно – правового регулювання процесів інвестування у сфері повітряних перевезень як спосіб поствоєнного відновлення авіаційної галузі України. Акцентовано увагу на необхідності модернізації правових механізмів дерегуляції залучення інвестицій для швидкого відновлення повітряних перевезень у поствоєнний період.

Авіація є складовою економічного успіху багатьох країн світу та привабливою сферою для інвестування. Залучення капіталовкладень у сферу цивільної авіації України наразі є важливою складовою стабілізації та відновлення галузі, яка опинилася у глибокій кризі, обумовленій повномасштабною військовою агресією росії проти України та закриттям повітряного простору України для польотів цивільних повітряних суден, що унеможливило операційну діяльність як українських, так і іноземних авіакомпаній. Гнучка адаптація та вдосконалення системи нормативно-правового регулювання у цій сфері безумовно сприятиме детермінації та подоланню кризових явищ, зумовлених впливом дестабілізуючих факторів від війни.

Особливої акцентуалізації уваги заслуговує при цьому проблема модернізації правових механізмів дерегуляції швидкого відновлення сфери повітряних перевезень, які виступають стратегічною складовою в умовах актуалізації інтеграційних і глобалізаційних процесів у країні. З метою вдосконалення державної структурно – галузевої політики у сфері повітряних перевезень, постає потреба дерегуляції існуючих конфронтаційних процесів приватно-правового та публічно-правового інтересів та визначення найбільш ефективних правових форм залучення інвестицій у сферу відновлення авіаційних перевезень.

Вцілому інвестиційне законодавство у сфері повітряних перевезень – «це певна система норм, що з одного боку регулюються державою, а в подальшому спеціальними суб'єктами, які взаємодіють в процесі провадження інвестування і господарської діяльності в галузі повітряних перевезень» [1, с.49]. Саме така взаємодія фізичних, юридичних осіб та держави з метою реалізації інвестицій законодавством визнається інвестиційною діяльністю [3, ст.2].

Наразі перед законодавцем стоїть завдання обрання оптимального засобу залучення інвестицій у сферу повітряних перевезень. При цьому важливо зосереджуватися не на державному секторі, а залучати інвестиційну іноземну фінансову допомогу, сприяти активній участі іноземного та вітчизняного бізнесу і громадянського суспільства. На думку І. В. Доденко, «жодний зі способів інвестування, класифікованих наразі вченими юристами не в повній мірі виповідає тим кризовим явищам, з якими стикалась Україна в період повномасштабного вторгнення, отже перед нами постає необхідність у пошуку

дотичних господарсько правових конструкцій, які б відповідали сутності здійснення інвестиційної діяльності» [1, с.131].

Зважаючи на кризовість ситуації в економіці країни та авіаційній галузі, вбачається доречним на законодавчому рівні приділити увагу впровадженню таких способів інвестування як укладання інвестиційних договорів особливого виду та розвитку інститутів спільного інвестування, які забезпечать надійність та безпеку капіталовкладень інвесторів, правильність використання їх коштів, взаємність інтересів сторін.

Модернізація та імплементація законодавства щодо інвестування має передбачати створення належної правової бази для стимулювання нових форм інвестування, визначення його нових правових засобів і заходів, які мають заохочувати інвестиційну діяльність, впровадження інноваційних інвестиційних стратегій. Наразі в Україні розроблений проєкт Плану з реалізації заходів для післявоєнного відновлення авіатранспортної галузі України [2], який передбачає декілька етапів:

- 1) Відновлення та розвиток аеропортової інфраструктури;
- 2) Лібералізація та недискримінаційне регулювання ринків авіаперевезень;
- 3) Відновлення надання послуг з аеронавігаційного забезпечення;
- 4) Виконання Угоди про спільний європейський авіаційний простір;
- 5) Підтримка галузі повітряного транспорту;
- 6) Збереження ефективного управління та підвищення транспортного потенціалу.

Кожний етап цього плану спрямований на створення стратегічної основи для успішного поствоєнного відновлення та сталого розвитку ринку повітряних перевезень в Україні. В цьому контексті «неможливо розглядати поствоєнний розвиток без загального вектору розвитку законодавчого забезпечення інвестування» [1, с.85]. Адже за прогнозами аналітиків, після отримання перемоги Україною, очікується, що країна стане однією з найпривабливіших у світі для інвесторів. І одними з найбільш привабливих для інвестиційних можливостей визнаються проєкти і у сфері авіаційної інфраструктури та перевезень. Ключовим фактором тут є вигідне географічне положення України, яке робить її важливим транспортним коридором. Окрім того, «країна визначається як одна з найбільш доступних та конкурентоспроможних за вартістю для розміщення бізнесу в Європі» [5, с.71]. Тому інвестування у відновлення України сприятиме її входженню до складу ЄС, що забезпечить доступ до європейського правового простору та спільного ринку авіаційних перевезень.

У контексті державного регулювання відновлення авіаційної галузі України залучення зовнішніх інвестицій є складною комплексною економічною та політичною задачею. Для підвищення інвестиційної привабливості авіатранспортної галузі, визначеної як пріоритетної, розглядається перспективна модель інвестування, орієнтована на створення сприятливих умов через державно-приватне партнерство, зокрема у формі концесій. Концесією є надання з метою задоволення громадських потреб уповноваженим органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування на підставі концесійного договору на платній та строковій основі юридичній або фізичній особі (суб'єкту підприємницької діяльності) права на створення (будівництво) та (або) управління (експлуатацію) об'єкта концесії (строкове платне володіння), за умови

взяття суб'єктом підприємницької діяльності (концесіонером) на себе зобов'язань по створенню (будівництву) та (або) управлінню (експлуатації) об'єктом концесії, майнової відповідальності та можливого підприємницького ризику [4, ст.1]. Незважаючи на наявність законодавства, регулюючого на сьогодні концесійну діяльність у сфері авіатранспорту, діючі концесійні договори у цій сфері відсутні.

Вбачається також, що поліпшення інвестиційного клімату в авіатранспортній сфері «можливе і завдяки активному співробітництву з міжнародними організаціями, що сприяють залученню інвестицій країн – партнерів, ...збільшенню інтересу іноземних інвесторів до інвестиційного потенціалу України» [5, с.74].

Зрозуміло, що повноцінне відновлення польотів та відновлення руху авіаперевізників у повітряному просторі України стане можливим лише після того, як буде дозволяти безпекова ситуація. Та наразі Державіаслужбою України вже розроблено інвестиційні плани, спрямовані на введення повітряних суден в експлуатацію та можливість повернення в Україну авіакомпаній з низькими тарифами протягом восьми тижнів після відкриття повітряного простору для польотів цивільної авіації.

Висновки. Отже, розуміючи актуальність швидкого відновлення авіаційної галузі України у поствоєнний період, констатуємо, що удосконалення правового регулювання інвестування у сфері повітряних перевезень сприятиме залученню коштів інвесторів та подоланню галузю кризових явищ, зумовлених впливом дестабілізуючих факторів від війни. Оскільки на сьогодні не всі засоби інвестування відповідають таким кризовим явищам, вбачається необхідним на законодавчому рівні приділити увагу впровадженню нових способів інвестування, стимулюванню нових його форм, впровадженню інноваційних інвестиційних стратегій в галузі, що сприятиме в цілому підвищенню інвестиційного потенціалу України. З цією метою необхідно насамперед доопрацювати та затвердити план з реалізації заходів для відновлення авіаційної галузі України, визначити конкретні проекти та стратегії, що забезпечать його впровадження.

Список літератури

1. Доденко І. В. Правове регулювання інвестування авіаційних (повітряних) перевезень. Дис-я на здобут. наук. ступ. д-ра філософії. Харків, 2023. 187 с.
2. Проект Плану відновлення України. Матеріали робочої групи «Відновлення та розбудова інфраструктури». Липень 2022. URL: kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/recoveryrada/ua/restoration-and-development-of-infrastructure.pdf
3. Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18 вересня 1991 р. № 1560-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
4. Про концесії : Закон України від 16 липня 1999 року № 997—XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997-14#Text>
5. Ходаченко Ю. О. Особливості іноземного інвестування відновлення та розвитку авіатранспорту України. К., 2023. 109 с.